11. MEKTUP

١١- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الْحَادى عَشَرَ: اِلَى السَّيِّدِ الْميرْ شَمْسِ الدِّينِ عَلِيٍّ الْخَلْخَالِيِّ فِي بَيَانِ جَامعيَّة الْانْسَان الَّذى هُوَ مُرَكَّبٌ منْ اَجْزَاءِ عَالَمِ الْخَلْقِ وَالْاَمْرِ وَتَرْجِيحِ قَلْبِ الْانْسَانِ عَلَى الْعَرْشِ الْمَجِيدِ ﴾

اَلْحَمْدُ لله وَسَلَامٌ عَلَى عبَاده الَّذينَ اصْطَفَى اعْلَمْ اَنَّ الْانْسَانَ نُسْخَةٌ جَامعَةٌ مُرَكَّبٌ منَ الْاَجْزَاءِ الْعَشَرَةِ الْعَنَاصِرِ الْاَرْبَعَة وَالنَّفْسِ النَّاطقَة وَالْقَلْبِ وَالرُّوحِ وَالسِّرِّ وَالْخَفِيِّ وَالْاَخْفَى وَسَائرُ الْقُوَى وَالْجَوَارِحِ فِي الْانْسَانِ رَاجعَةٌ اِلَى هَذه الْاَجْزَاءِ وَبَيْنَ هَذه الْاَجْزَاءِ تَضَادٌّ وَتَضَادُّ بَعْضِ الْعَنَاصرِ بِبَعْضٍ آخَرَ ظَاهرٌ وَكَذَلكَ تَضَادُّ عَالَمِ الْخَلْقِ بعَالَمِ الْاَمْرِ أَيْضًا بَاهرٌ وَكُلُّ وَاحدٍ منْ اَجْزَاءِ عَالَمِ الْاَمْرِ الْخَمْسَة مَخْصُوصٌ بِاَمْرٍ وَمَنْسُوبٌ اِلَى كَمَالٍ وَالنَّفْسُ النَّاطقَةُ هيَ مُقْتَضيَةٌ لهَوَاهَا لَا تُرِيدُ اطَاعَةَ اَحَدٍ سوَاهَا وَقَدْ جَمَعَ اللهُ سُبْحَانَهُ هَذه الْاَشْيَاءَ الْمُتَضَادَّةَ كَاسرًا سَوْرَةَ كُلٍّ منْهَا بعنَايَته الشَّاملَة وَقُدْرَته الْكَاملَة وَاَعْطَاهَا مزَاجًا خَاصًّا وَهَيْئَةً وَحْدَانيَّةً وَبَعْدَ حُصُولِ الْمزَاجِ الْخَاصِّ وَالْهَيْئَة الْوَحْدَانيَّة وَهَبَ لَهَا صُورَةً بحكْمَته الْبَالغَة حَتَّى تُحْفَظَ اَجْزَائُهُ الْمُتَفَرِّقَةُ الْمُتَضَادَّةُ وَسَمَّى هَذَا الْمَجْمُوعَ بِالْانْسَان وَشَرَّفَهُ بشَرَف اسْتعْدَاد الْخلَافَة باعْتبَارِ جَامعيَّته وَحُصُولِ الْهَيْئَة الْوَحْدَانيَّة وَهَذه الدَّوْلَةُ لَمْ تَتَيَسَّرْ لشَيْئٍ غَيْرِ الْانْسَان وَالْعَالَمُ الْكَبِيرُ وَاِنْ كَانَ عَظيمًا وَلَكنَّهُ خَالٍ منَ الْجَامعيَّة وَلَا نَصيبَ لَهُ منَ الْهَيْئَة الْوَحْدَانيَّة وَهَذه الْمُعَامَلَةُ جَارِيَةٌ فِي جَميعِ اَفْرَاد الْانْسَان وَعَوَامُّ الْانْسَان مُشَارِكَةٌ فيهَا لخَوَاصِّه (يَنْبَغِي) اَنْ يُعْلَمَ اَنَّ اَشْرَفَ اَجْزَاءِ الْعَالَمِ الْكَبِيرِ هُوَ الْعَرْشُ الْمَجيدُ وَالتَّجَلِّي الْمَخْصُوصُ بِه فَوْقَ تَجَلِّيَات الْاَجْزَاءِ الْاُخَرِ فَاِنَّ ذَاكَ التَّجَلِّيَ جَامعٌ وَذَلكَ الظُّهُورَ مُسْتَجْمعٌ لـِلْاَسْمَاءِ وَالصِّفَات الْوُجُوبيَّة تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ وَاَيْضًا اِنَّ ذَاكَ التَّجَلِّيَ دَائميٌّ لَا مَجَالَ فيه لـِلْاسْتتَارِ وَقَلْبُ الْانْسَان الْكَاملِ الَّذى لَهُ مُنَاسَبَةٌ للْعَرْشِ وَيُقَالُ لَهُ "عَرْشُ الله" لَهُ نَصيبٌ وَافرٌ منْ تَجَلِّي الْعَرْشِ وَحَظٌّ كَاملٌ غَايَةُ مَا فِي الْبَاب اَنَّ ذَاكَ التَّجَلِّيَ كُلِّيٌّ وَهَذَا التَّجَلِّيَ بِالنِّسْبَة اِلَيْه جُزْئِيٌّ وَلَكنْ فِي الْقَلْبِ مَزِيَّةٌ لَيْسَتْ هِيَ فِي الْعَرْشِ وَهِيَ الشُّعُورُ بِالْمُتَجَلِّي وَأَيْضًا اِنَّ الْقَلْبَ مَظْهَرٌ لَهُ تَعَلُّقٌ بمَا ظَهَرَ فيه بخلَاف الْعَرْشِ

فَاِنَّهُ خَالٍ عَنْ هَذَا التَّعَلُّقِ فَلاَ جَرَمَ اَمْكَنَ التَّرَقِّى لِلْقَلْبِ بِوَاسِطَةِ هَذَا الشُّعُورِ وَالتَّعَلُّقِ بَلْ هُوَ وَاقِعٌ فَاِنَّ الْقَلْبَ بِحُكْمِ "اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ" مَعَ مَنْ لَهُ تَعَلُّقٌ بِهِ وَمَفْتُونٌ بِمَحَبَّتِهِ فَاِنْ كَانَ مُحِبًّا لِلْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ فَمَعَ الْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ وَاِنْ كَانَ مُحِبًّا لِلذَّاتِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ فَقَدْ صَحَّحَ الْمَعِيَّةَ هُنَاكَ وَتَرَقَّى مِنَ التَّعَلُّقِ بِالْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ بِخِلاَفِ الْعَرْشِ الْمَجِيدِ فَاِنَّ التَّجَلِّىَ الْمُجَرَّدَ عَنِ الْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ غَيْرُ وَاقِعٍ فِى حَقِّهِ وَالسَّلاَمُ.

TÜRKÇE ANLAMI

Seyyid Mir Şemsüddin Ali el-Halhalî'ye gönderilmiştir. Halk ve emir aleminden oluşan insanın kuşatıcılığı, insan kalbinin yüce arşa olan üstünlüğü hakkındadır.

Allah'a hamd, peygamberlerine selam olsun.

İnsan on unsurdan oluşmuş kapsamlı bir yapıya sahiptir. Bu on unsurun dördü halk aleminden olup bunlar su, hava, toprak ve ateştir. Diğerleri ise emir aleminden olup bunlar nefs-i natıka, kalp, ruh, sır, hafi ve ahfadır. İnsandaki diğer kuvvetler ve azaların hepsi sonuçta bu unsurlara dayanmaktadır. Bu unsurlar arasında bir tür zıtlık bulunmaktadır. bunlardan bir kısmının zıtlığı herkes tarafından bilinmektedir. Bunun gibi halk alemiyle emir alemi arasındaki zıtlık da çok açıktır.

Emir aleminin beş unsurundan her biri emre mahsus ve kemale mensuptur. Nefsi natıka ise kendi hevasına göre hareket etmekte ve kimseye itaat etmek istememektedir. Allahu Teâlâ birbirine zıt olan bu unsurların uç noktalarını yumuşatarak hepsini eşsiz kudretiyle bir araya getirmiş, bunlara özel bir mizaç ve toplu bir kıvam (heyet-i vahdaniyye) vermiştir. Söz konusu unsurlar bu kıvama geldikten sonra Allah, birbirine zıt ve birbirinden ayrı olan parçalarını muhafaza etmeleri için onlar sonsuz hikmetiyle bir suret vermiştir. İşte Allah bu unsurların toplu haline insan adını vermiş ve kuşatıcılığı ve heyet-i vahdaniyyesi itibarıyla onu hilafetine liyakat şerefiyle onurlandırmıştır. Bu şeref insandan başka hiçbir şeye bahşedilmemiştir. *Büyük alem her ne kadar büyük ise de bu kuşatıcılığa sahip değildir ve sözü edilen heyet-i vahdaniy-yeden nasibi yoktur.* Allah'ın bu muamelesi bütün insanlar için geçerlidir. Sıradan insanlar bu konuda seçkin insanlara müsavidir.

Büyük alemin en şerefli unsuru yüce arştır. Arşa mahsus tecelli büyük alemin diğer unsurlarına nasip olan tecellinin üstündedir. Zira arştaki tecelli

kuşatıcı olup ilahi zuhuru Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını kaplayacak genişliktedir. Ayrıca arşta vaki olan tecelli sürekli olup hiçbir zaman kesintiye uğramaz. Kamil insanın arşla münasebet içinde bulunan kalbi de bu tecelliden nasiplenmiştir. Nitekim kalbe de, Allah'ın arşı denmiştir.

Sonuç olarak arşta vaki olan tecelli küllidir. Kalpte vaki olan tecelli ise ona nispetle cüzidir. Fakat arşta bulunmayan bir takım meziyetler kalpte bulunmaktadır. Kalbin bu meziyeti, tecellisine muhatap olduğu Allah'ın bilincinde olmasıdır. Kalp arş gibi tecellinin zuhur makamıdır; fakat onun kendinde zuhur edenle bir alakası vardır, halbuki bu alaka arşta bulunmaz. Bahsettiğimiz bu bilinç ve alaka sayesinde kalbe manevi yükseliş yolları açılmış ve bu vesileyle Allah'a yakınlık merhalelerini aşmıştır.

Kalp *"kişi sevdiğiyle beraberdir"* hükmünce kendisiyle alakası bulunan Yüce Zat'la her daim beraberdir. Eğer Allah'ın isim ve sıfatlarına muhabbet besliyorsa her daim isim ve sıfatlarla birlikte, eğer Allah'ın zatına muhabbet besliyorsa her daim onun zatıyla beraber olur ve isim ve sıfatlarla alakalanma merhalesini aşar. Arş ise bu anlattığımız meziyetlerden mahrumdur. İlahi isim ve sıfatlardan soyut öz zat tecellisi sadece kalbe mahsus bir meziyettir.

Baki selam…

KELİME ANLAMI

11. ≺ اَلْمَكْتُوبُ الْحَادِى عَشَرَ **On birinci mektup** *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى السَّيِّدِ الْمِيرْ شَمْسِ الدِّينِ عَلِىٍّ الْخَلْخَالِىِّ **Seyyid Mir Şemseddin Ali Halhali'ye** *(Ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ جَامِعِيَّةِ الْاِنْسَانِ **İnsanın cami olması hakkındadır** الَّذِى هُوَ مُرَكَّبٌ **Ki, o insan mürekkeptir** مِنْ اَجْزَاءِ عَالَمِ الْخَلْقِ وَالْاَمْرِ **Alem-i emir ve halkın cüzlerinden** *(Neden?)* وَتَرْجِيحِ قَلْبِ الْاِنْسَانِ **Ve insanın kalbinin tercih edilmesi hakkındadır** *(Neye tercihi?)* عَلَى الْعَرْشِ الْمَجِيدِ **Yüce Arş'a** ≻

اِعْلَمْ **Bilesin ki,** اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلَامٌ Selam ise عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Seçtiği kullarına olsun اَنَّ الْاِنْسَانَ نُسْخَةٌ جَامِعَةٌ İnsan nüsha-ı camiadır مُرَكَّبٌ مِنَ الْاَجْزَاءِ الْعَشَرَةِ On cüzden mürekkeptir اَلْعَنَاصِرِ الْاَرْبَعَةِ Dört unsur (toprak, hava, su, ateş) وَالنَّفْسِ النَّاطِقَةِ Nefsi natıka وَالْقَلْبِ وَالرُّوحِ Kalp, ruh وَالسِّرِّ وَالْخَفِىِّ وَالْاَخْفَى Sır, hafi ve ahfa وَسَائِرُ الْقُوَى وَالْجَوَارِحِ Ve diğer kuvvet ve azalar *(Kimdeki?)* فِى الْاِنْسَانِ İnsandaki *(Nedir?)* رَاجِعَةٌ اِلَى هَذِهِ الْاَجْزَاءِ Bu-

وَتَضَادٌّ بَعْضٍ cüzleri yöneliktir وَبَيْنَ هٰذِهِ الْاَجْزَاءِ تَضَادٌّ Ve bu cüzler arasında zıtlık vardır
وَكَذٰلِكَ تَضَادُّ عَالَمِ الْعَنَاصِرِ بِبَعْضٍ آخَرَ Bazı unsurların diğerlerine zıtlığı (Nedir?) ظَاهِرٌ Açıktır
الْخَلْقِ Aynı şekilde alem-i halkın zıtlığı (Neye?) بِعَالَمِ الْاَمْرِ Alem-i emire (Nedir?) أَيْضًا بَاهِرٌ O da
açıktır وَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْ اَجْزَاءِ عَالَمِ الْاَمْرِ الْخَمْسَةِ Alem-i emrin beş cüzünden her biri (Nedir?)
وَالنَّفْسُ النَّاطِقَةُ مَخْصُوصٌ بِاَمْرٍ وَمَنْسُوبٌ اِلَى كَمَالٍ Bir şeye mahsus ve bir kemale mensuptur
Nefsi natıka هِيَ مُقْتَضِيَةٌ لِهَوَاهَا O hevasını ister لاَ تُرِيدُ اِطَاعَةَ اَحَدٍ سِوَاهَا Hevasından başka
bir şeye itaat etmek istemez وَقَدْ جَمَعَ اللّٰهُ سُبْحَانَهُ Allah Subhânehu toplamıştır (Neyi?) هٰذِهِ
الْاَشْيَاءَ الْمُتَضَادَّةَ Bu zıt şeyleri (Nasıl?) كَاسِرًا Kırarak (Neyi?) سَوْرَةَ كُلٍّ مِنْهَا Her birinin sertliğini
(Ne ile?) بِعِنَايَتِهِ الشَّامِلَةِ Her şeyi kapsayan inayeti وَقُدْرَتِهِ الْكَامِلَةِ Ve tam kudreti ile وَاَعْطَاهَا Ve
onlara vermiştir (Ne?) مِزَاجًا خَاصًّا Özel bir mizaç وَهَيْئَةً وَحْدَانِيَّةً Ve tek bir heyet وَبَعْدَ حُصُولِ
الْمِزَاجِ الْخَاصِّ وَالْهَيْئَةِ الْوَحْدَانِيَّةِ Özel mizacın ve tek heyetin hasıl olmasından sonra وَهَبَ لَهَا
صُورَةً Ona bir suret verdi (Ne ile?) بِحِكْمَتِهِ الْبَالِغَةِ Kuşatıcı hikmeti ile (Niye böyle bir suret verdi?) حَتّٰى
تُحْفَظَ اَجْزَائُهُ الْمُتَفَرِّقَةُ الْمُتَضَادَّةُ Zıt ve farklı cüzleri muhafaza edilsin diye وَسَمّٰى هٰذَا الْمَجْمُوعَ
بِالْاِنْسَانِ Ve bu bütünü insan diye isimlendirdi وَشَرَّفَهُ بِشَرَفِ اسْتِعْدَادِ الْخِلاَفَةِ Ve onu hilafete
kabiliyetle şereflendirdi (Hangi itibarla?) بِاعْتِبَارِ جَامِعِيَّتِهِ İnsanın cem edici olması وَحُصُولِ الْهَيْئَةِ
الْوَحْدَانِيَّةِ Ve tek bir heyetin hasıl olması itibarıyla وَهٰذِهِ الدَّوْلَةُ İşte bu devlet لَمْ تَتَيَسَّرْ Nasip
olmamıştır (Neye?) لِشَيْءٍ غَيْرِ الْاِنْسَانِ İnsandan başka bir şeye وَالْعَالَمُ الْكَبِيرُ Alem-i kebir وَاِنْ
كَانَ عَظِيمًا Her ne kadar büyük olsa da وَلٰكِنَّهُ خَالٍ مِنَ الْجَامِعِيَّةِ Ancak o cem edici olmaktan
yoksundur وَلاَ نَصِيبَ لَهُ مِنَ الْهَيْئَةِ الْوَحْدَانِيَّةِ Ona heyet-i vahdaniyeden nasip yoktur وَهٰذِهِ
الْمُعَامَلَةُ جَارِيَةٌ Ve bu muamele geçerlidir (Nerede?) فِي جَمِيعِ اَفْرَادِ الْاِنْسَانِ İnsanın tüm fertle-
rinde وَعَوَامُّ الْاِنْسَانِ Sıradan insanlar مُشَارِكَةٌ فِيهَا لِخَوَاصِّهِ Bu konuda seçkinlere ortaktır
(يَنْبَغِي) اَنْ يُعْلَمَ Bilinmesi gerekir ki, اَنَّ اَشْرَفَ اَجْزَاءِ الْعَالَمِ الْكَبِيرِ Alem-i kebirin cüzlerinin en
şereflisi هُوَ الْعَرْشُ الْمَجِيدُ O yüce Arş'tır وَالتَّجَلِّي الْمَخْصُوصُ بِهِ Ona ait olan tecelli (Nedir?) فَوْقَ
تَجَلِّيَاتِ الْاَجْزَاءِ الْاُخَرِ Diğer cüzlerin tecellilerinden üstündür فَاِنَّ ذَاكَ التَّجَلِّيَ جَامِعٌ Çünkü bu
tecelli cem edicidir لِلْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ (Neyi?) وَذٰلِكَ الظُّهُورُ مُسْتَجْمِعٌ Ve bu zuhur da kuşatıcıdır
الْوُجُوبِيَّةِ Vucûbi isim ve sıfatları تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ O yüce ve mukaddestir وَاَيْضًا اِنَّ ذَاكَ التَّجَلِّيَ
Ve de bu tecelli (Nedir?) دَائِمِيٌّ Daimidir لاَ مَجَالَ فِيهِ Onda imkan yoktur (Neye?) لِلْاِسْتِتَارِ Gizlen-

meye وَقَلْبُ الْاِنْسَانِ الْكَامِلِ Kamil insanın kalbi الَّذى لَهُ مُنَاسَبَةٌ لِلْعَرْشِ Ki onun Arş'la münasebeti vardır لَهُ نَصِيبٌ وَافِرٌ مِنْ تَجَلِّى الْعَرْشِ Onun, Arş'ın tecellisinden bol nasibi vardır وَيُقَالُ لَهُ عَرْشُ اللهِ Ve ona "Allah'ın Arş'ı" denir وَحَظٌّ كَامِلٌ Ve tam bir payı vardır غَايَةُ مَا فِى الْبَابِ Hasılı kelam, اَنَّ ذَاكَ التَّجَلِّى كُلِّىٌّ Şu (Arş'a ait) tecelli küllidir وَهَذَا التَّجَلِّى Bu (kamil insanın kalbine ait) tecelli ise بِالنِّسْبَةِ اِلَيْهِ جُزْئِىٌّ Ona nispetle cüzidir وَلَكِنْ فِى الْقَلْبِ مَزِيَّةٌ Ancak kalpte bir meziyet vardır ki, لَيْسَتْ هِىَ فِى الْعَرْشِ O Arş'ta yoktur وَهِىَ الشُّعُورُ بِالْمُتَجَلِّى O da tecelli edeni bilmektir وَأَيْضًا اَنَّ الْقَلْبَ مَظْهَرٌ Ve de kalp bir mazhardır ki, لَهُ تَعَلُّقٌ بِمَا ظَهَرَ فيه Kendisinde zuhur edenle alakası vardır بِخِلَافِ الْعَرْشِ Arşın aksine فَاِنَّهُ خَالٍ عَنْ هَذَا التَّعَلُّقِ Zira o bu alakadan yoksundur فَلَا جَرَمَ Dolayısıyla hiç şüphesiz اَمْكَنَ التَّرَقِّى لِلْقَلْبِ Kalbin yükselmesi mümkün oldu *(Ne ile?)* بِوَاسِطَةِ هَذَا الشُّعُورِ وَالتَّعَلُّقِ Bu şuur ve alaka vasıtasıyla بَلْ هُوَ وَاقِعٌ Bilakis bu yükselme gerçekleşmiştir فَاِنَّ الْقَلْبَ Çünkü kalp بِحُكْمِ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ Kişi sevdiğinle beraberdir hükmünce *(Kalp nedir?)* مَعَ مَنْ لَهُ تَعَلُّقٌ بِهِ Kendisiyle alakalı olduğu وَمَفْتُونٌ بِمَحَبَّتِهِ Ve muhabbetine meftun olduğuyla beraberdir فَاِنْ كَانَ مُحِبًّا لِلْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ Eğer esma ve sıfatı severse فَمَعَ الْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ Esma ve sıfatla beraberdir وَاِنْ كَانَ مُحِبًّا لِلذَّاتِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ Eğer yüce ve mukaddes Zat'ı sevirse فَقَدْ صَحَّحَ الْمَعِيَّةَ هُنَاكَ Orada beraberliği sağlamıştır وَتَرَقَّى مِنَ التَّعَلُّقِ بِالْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ Ve esma ve sıfatla alakadan yükselmiştir بِخِلَافِ الْعَرْشِ الْمَجِيدِ Yüce Arş böyle değildir فَاِنَّ التَّجَلِّى الْمُجَرَّدَ Çünkü mücerret/yalın tecelli *(Nedeni?)* عَنِ الْاَسْمَاءِ وَالصِّفَاتِ Esma ve sıfattan *(Nedir?)* غَيْرُ وَاقِعٍ فِى حَقِّهِ Onun hakkında vaki değildir وَالسَّلَامُ Selamlar...